

2. Мазаєв М. Н., Лященко А. І. Журнал, Енциклопедичний словник Брокгауза і Ефрона // СПб. , 1890-1907. – 191 с.

3. Дункомб С. Нотатки з підпілля: Зіни та політика альтернативної культури // Видавництво Microcosm, 1997, 2008, 2017. ISBN 978-1-62106-484-8. – 36 с.

Чембержі Д.А.

аспірантка,

Інститут проблем сучасного мистецтва

Національної академії мистецтв України

СВІТОВІ ІНСТАЛЯЦІЙНІ ПРАКТИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ІНСТАЛЯЦІЙ НА УКРАЇНСЬКОМУ ҐРУНТІ

Мистецтво інсталяції є невід'ємною частиною сучасного образотворчого мистецтва України. Поява і розвиток цього виду мистецтва в національному культурному середовищі стали можливими за умов інтенсивної творчої діяльності митців, які досягли високого рівня виконавської майстерності в поєднанні з глибоко філософським осмисленням проблем сьогодення.

І саме в кінці ХХ – на початку ХХІ століття, шукаючи нові шляхи розвитку, українські митці звернулися до інсталяції, що якнайкраще відповідала естетичним запитам епохи і стала символом духовного оновлення особистості.

Саме інсталяція перетворюється на ключовий фактор розвитку різних сфер культури, тим самим відіграючи помітну роль у розбудові національної культури. Саме інсталяція у сучасному мистецтві допомагає сфокусуватися і донести ідею та усвідомлення глобальних проблем прихильникам різних жанрів мистецтва, глядачам різних вікових категорій і соціальних груп. З часу оголошення незалежності починається розвиток самостійної до культурних цінностей, створення матеріальних і фінансових умов розвитку культури.

Інсталяція – художня техніка, яка використовує тривимірні об'єкти, призначені для зміни сприйняття простору людиною. Термін «інсталяція» в англійській мові з'явився дуже давно – ще в ХV столітті. Він означає процес зведення, збору, складання чого-небудь (зараз ним користуються і для означення встановлення, наприклад, програмного забезпечення). З появою різноманітних технологій – відео, а пізніше й комп'ютера – виникли й різні види інсталяцій, котрі зараз мирно співіснують з іншими мистецтвами, наприклад, живописом чи скульптурою, не поступаючись ним.

Навряд чи хто-небудь зможе назвати точну дату появи інсталяції і осмислення її як виду мистецтва. Зараз інсталяція являє собою певне приміщення, за рішенням автора перетворене в художній простір. Він заповнюється рядом предметів, котрим часто надається символічне значення. Гармонійне сполучення речей, їх розташування у приміщенні і є мистецтвом. Інсталяції можуть бути постійними об'єктами, виставленими в музеях, або створюватися тимчасово в публічних та приватних просторах.

Простір інсталяції може включати різні типи речей та зображень, циркулюючих у нашій цивілізації: картини, малюнки, фотографії, тексти, відео, кінофільми, магнітофонні записи, віртуальна реальність, інтернет тощо.

Інсталяції регулярно презентуються на міжнародних виставках сучасного мистецтва, таких як Венеційська бієнале, Касельська documenta та Мпніфеста.

Перші інсталяції мало чим відрізнялися від простих мистецьких об'єктів. «Батьки інсталяції» – Марсель Дюшан, Йозеф Бойс, Роберт Раушенберг, Лючіо Фонтана, Гюнтер Юккер та інші ще у 1960-1980 роках розробили певні канони і навіть створили «теорію інсталяцій», згідно з якою кожна річ може бути мистецьким твором, якщо її помістити у певне середовище і оформити відповідно до авторського концепту. Саме мистецтву інсталяції час від часу віддають свої найкращі площі найпрестижніші художні музеї і мистецькі галереї світу. Імена Рейчел Уітереад, Яйо Кусами та інших художників – майстрів інсталяції займають найвищі сходинки мистецького визнання. В той же час, дослідження цієї форми мистецтва дещо відстає від прогресуючого формотворення. Феномен інсталяції розглядається як частина перформансу, що є цілком логічним. Але інсталяційні процеси, особливо останніх десятиліть, довели, що є абсолютно самодостатніми культурними явищами, що потребують серйозного наукового підходу та осмислення, вимагають уваги до дослідження характерних рис інсталяційних практик, діяльності окремих художників, типологізації і наукового аналізу процесів, що відбуваються.

Рік за роком глядачів вражають винахідливі і творчі мистецькі інсталяції, що з'являються в музеях, на вулицях та у природних ландшафтах у всьому світі. Вони складаються з скульптурних творів, об'єктів та проєкцій. Інсталяційні проєкти грають з простором, щоб кинути виклик нашому традиційному сприйняттю мистецтва. В останні роки було створено широке коло красивих, захоплюючих і потужних інсталяцій. 2014 рік став для мистецького світу ще одним зразком «інсталяційного мистецького буму». Художники з усього світу ввели глядача у незбагнений світ своїх найкращих найзахоплюючих робіт. Найбільш знаковою і масштабною, безперечно, стала інсталяція з 888246 керамічних маків, які оточили лондонський Тауер. Але якщо роботи 2015 року свідчать про тенденцію до сліпучого, калейдоскопічного кольору, то інсталяції 2016 є дещо більш еклектичними та концептуальними, їх увага зосереджена на масиві естетики та пошуку її унікальних градацій.

Звертаючись до питання світового досвіду організації інсталяційних проєктів, слід зазначити, що інсталяція як одна з провідних форм існування сучасного мистецтва зазнає докорінних трансформацій, стаючи своєрідним візуальним рупором соціального та культурного життя суспільства. За кордоном суспільний попит породжує тенденцію створення інтерактивних інсталяцій з активним використанням великих просторів та новітніх технічних пристроїв. В той же час, соціокультурна ситуація в Україні не сприяє подібним рішенням, тому інсталяції зосереджуються у більш традиційних для себе проявах.

Аналізуючи та узагальнюючи інсталяційні мистецькі проєкти українських художників, презентовані протягом останніх років. Доводиться теза про те, що мистецтво інсталяції, особливо проєкти, розраховані на «відкритий»

позагалерейний простір, сприяють загостренню інтересу глядачів до завуальованих але важливих проблем сьогодення, а євроінтеграційні процеси відкривають для українських художників не тільки можливість стверджуючого входження у загальноєвропейський контекст, а й відкривають можливості креативного підходу до «мистецтва об'єкту», презентації креативних і нових трендів у сучасному мистецтві.

Сучасне мистецтво постійно розширює ареал своїх впливів на середовище людського існування, пропонуючи нові форми взаємодії мистецького твору та простору. Євроінтеграційні процеси відкривають для українських митців нові можливості співпраці на міжнародному рівні. Система міжнародних відносин у культурній сфері розширює горизонти і надає поштовх до реалізації новітніх стратегічних напрямків, створюючи таким чином ситуацію, яка зумовлює нові правила гри на мистецькому полі. Ця ситуація, в основі якої лежать невідворотні глобалізаційні процеси, породжує нові виклики і спричиняє активізацію національних мистецьких форм, у яких акумулюється потенціал адекватного реагування до нових викликів часу. Особливе місце у цьому належить інсталяції, як твору, що в сутності своїй і представляє об'єкт. Тож вивчення, осмислення та адаптація європейського досвіду мистецької інсталяції, доступних у процесі євроінтеграції, можуть суттєво збагатити реалії сучасного мистецького життя в Україні.

Список використаних джерел:

1. Аграмакова О. И. Стрит-арт в пространстве «Белого куба» [Текст] / О. И. Аграмакова // Митець і музей : шляхи взаємодії : Матеріали наук. конф. 25–27 квіт. 3013 р. – О. : Одеський нац. політехн. ун-т, 2013. – С. 59-61.
2. Абрамович М. Тіло як перформанс [Електронний ресурс] : інтерв'ю / Марина Абрамович // Сноб. – 2009. – Режим доступу: <http://www.snob.ru/selected/entry/1412>.
3. Авангард Йогансена (На основі книги Майка Йогансена «Подорож ученого доктора Леонардо і його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швейцарію») / [упоряд. Д. Горбачов]. – Львів : Видавничий дім «Наутілу», 2007. – 200 с. ; 150 іл.
4. Адашевская Л. Бойс с тобой / Лия Адашевская // Диалог искусств. – 2012. – № 6. – С. 46-47.
5. Алфьорова З. І. Перформанс як візуальне мистецтво / Зоя Іванівна Алфьорова // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. – 2006. – № 7. – С. 3-8.
6. Андреева Е. Все и ничто. Символические фигуры в искусстве второй половины XX века / Екатерина Андреева. – СПб. : Изд-во Ивана Лимбаха, 2004. – 512 с.
7. Балашова О. Арсенале 2012 / Ольга Балашова // Образотворче мистецтво. – 2012. – № 3/4. – С. 118-119.
8. Барт Р. Camera lucida / Ролан Барт ; [пер. с фр. М. Рыклин]. – М. : Ad Marginem, 1997. – 222 с.